

Nd.

167. Frumvarp til laga

[146. mál]

um Framkvæmdasjóð Suðurnesja.

Flm.: Jóhann Einvarðsson.

1. gr.

Sjóðurinn heitir Framkvæmdasjóður Suðurnesja.

2. gr.

Verkefni sjóðsins eru þessi:

- a. Að veita lán til einstaklinga og félaga á Suðurnesjum til atvinnuuppbyggingar og þá fyrst og fremst í sjávarútvegi og iðnaði.
- b. Að veita lán til framkvæmda sveitarfélaganna á Suðurnesjum.

3. gr.

Tekjur sjóðsins skulu vera:

- a. 2% af veltu Aðalverktaka og annarra verktakafyrirtækja á Keflavíkurflugvelli af starfrækslu þeirra á Suðurnesjum.
- b. $\frac{1}{3}$ af aðstöðugjöldum, sem nú eru greidd af starfsemi á Keflavíkurflugvelli til viðkomandi sveitarfélaga.
- c. 4% af veltu Fríhafnarinnar á Keflavíkurflugvelli.
- d. 2% af veltu flughafnarinnar.
- e. Vextir.

4. gr.

Heimilt er sjóðsstjórninni að taka lán og endurlána þau til verkefna skv. 2. gr.

5. gr.

Framkvæmdasjóðurinn er sjálfstæð stofnun. Stjórn hans skal skipuð 7 mönnum, einum frá hverju sveitarfélagi á Suðurnesjum. Skulu þeir kosnir til fjögurra ára í senn, að loknum sveitarstjórnarkosningum, af viðkomandi bæjarstjórn eða hreppsnefnd. Stjórnin kýs sér sjálf formann. Reikningar sjóðsins skulu endurskoðaðir af tveimur endurskoðendum, kosnum af Sambandi sveitarfélaga á Suðurnesjum.

6. gr.

Framkvæmdasjóður skal ávaxtaður á Suðurnesjum. Stjórn sjóðsins skal semja við lána- stofnanir á Suðurnesjum um afgreiðslu fyrir hann og um geymslu sjóðsins. Stjórn sjóðsins hefur á hendi ákvarðanir um lánveitingar hans. Allur kostnaður við stjórn og rekstur sjóðsins skal greiddast af tekjum hans.

7. gr.

Stjórn sjóðsins ákveður, í samráði við Seðlabanka Íslands, vaxtakjör og önnur lánskjör af lánnum veittum úr sjóðnum.

8. gr.

Setja skal í reglugerð nánari ákvæði um starfsemi sjóðsins, svo sem lánstíma, umsóknir um lán úr sjóðnum, tryggingar lána svo og aðra skilmála.

9. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1983.

Greinargerð.

Frumvarp þetta var upphaflega lagt fram af Gunnari Sveinssyni árið 1974, á 96. lög- gjafarþinginu, og er nú endurflutt lítið breytt. Frumvarpinu fylgdi þá greinargerð en þó hefur hún verið endurskoðuð að hluta.

Það, sem felst í því frumvarpi sem hér er lagt fram, er í stuttu máli að stofnaður verði sjóður til stuðnings atvinnustarfsemi á Suðurnesjum. Lagt er til að tekjur sjóðsins séu skattur af verktakastarfsemi á Keflavíkurflugvelli, hluti af aðstöðugjöldum sveitarfélaga á sama stað og gjald af ríkisfyrirtækjum á Keflavíkurflugvelli sem nú eru skattfrjáls.

Á Suðurnesjum eru 7 sveitarfélög, en Suðurnes tel ég byggðina sunnan Hafnarfjarðar. Með þessum sveitarfélögum hefur á síðustu árum tekist gott samstarf um þjónustustarfsemi og framkvæmdir er varða öll sveitarfélögin á svæðinu. Hafa sveitarfélögin nú stofnað formlegt samband sín á milli, þ. e. Samband sveitarfélaga á Suðurnesjum, og því gengið úr Samtökum sveitarfélaga í Reykjanesumdæmi (S.A.S.Í.R.). Sem dæmi um sameiginlegar

stofnanir sveitarfélaganna má nefna: Sjúkrahús Keflavíkur-læknishéraðs, Heilsugæslustöð Suðurnesja, Hitaveitu Suðurnesja, Dvalarheimili aldraðra, Sorpeyðingarstöð Suðurnesja, Fjölbautaskóla Suðurnesja, og í undirbúningi er frumvarp um Orkubú Suðurnesja. Verður því að telja eðlilegt að sveitarfélögin ráði þessum sjóði og lánveitingum úr honum, samkvæmt markmiðum hans.

Margir munu ef til vill segja að ekki sé ástæða fyrir Suðurnesjamenn að fara fram á slíka stofnun sem hér er stungið upp á, þeir hafi flugvöllinn og varnarstöðina og þaðan streymi fé og skatttekjur. Ástæðan fyrir þessum hugsanagangi, sem við Suðurnesjamenn verðum oft varir við, er sú, að fjölmargir álíta að allt það fólk, sem vinnur á Keflavíkurflugvelli, sé Suðurnesjamenn. Svo er þó ekki. Stór hluti þess er Reykvíkingar og aðrir aðkomumenn. Það er að vísu satt og rétt, að Suðurnesjamenn hafa á margan hátt atvinnulega séð notið góðs af staðsetningu flugvallarins og varnarstöðvarinnar. Þó er það í mun minna mæli en margur heldur.

Atvinnulíf og þá sérstaklega frumatvinnuvegur okkar Suðurnesjamanna, útgerð og fiskvinnsla, hefur átt og á í harðri samkeppni við flugvöllinn og varnarstöðina um vinnuaflíð á Suðurnesjum. Þessi samkeppni hefur að mörgu leyti skapað óeðlilegt ástand varðandi rekstur þessara atvinnuvega, enda liggur það ljóst fyrir, að þrátt fyrir að rekstrarstaða útgerðar og fiskvinnslu sé mjög erfið víða á landinu, þá mun staða þessara atvinnugreina sennilega hvað verst á Suðurnesjum.

Staðreyndin er að bæjar- og sveitarfélögin á Suðurnesjum fá óverulegar skatttekjur af þeim rekstri og umsvifum er fram fara á Keflavíkurflugvelli. Á s. l. ári munu tekjur þessar hafa numið um 1.6 millj. kr. í aðstöðugjöldum til allra sveitarfélaganna, en mjög misjafnlega mikið til hvers þeirra eftir því, hvar fyrirtækin voru staðsett á flugvöllinum. Því eru sveitarfélögin ekki vel í stakk búin til þess að styðja nægilega vel að atvinnuuppbyggingu á Suðurnesjum, enda rekstrarfjárstaða margra þeirra erfið um þessar mundir. Verður því að telja fullkomlega eðlilegt að sú stóriðja, ef segja má svo um þá starfrækslu er fram fer á Keflavíkurflugvelli, leggi meira af mörkum til Suðurnesja-samfélagsins í heild en nú er, bæði að því er varðar þjónustu og uppbyggingu atvinnuvega.

Allir flokkar hafa lýst því yfir, að hér eigi ekki að vera her á friðartímum. Menn greinir aftur á móti á um hvenær þeir tímar séu. Vonandi eru þeir ekki langt undan. Suðurnesjamenn geta hvorki né eiga að treysta á að varnarstöð verði um eilífið einhver afgerandi liður í atvinnuuppbyggingu þeirra, heldur verða þeir að treysta á innlendan atvinnurekstur í framtíðinni eins og hingað til. En því aðeins verður það hægt að undirstöðu atvinnuvegirinnir verði ekki afskiptir með uppbyggingu og framfarir. Við verðum að gera okkur ljóst að aðstæður bæði hér og erlendis geta breyst á mjög skömmum tíma, og við því verðum við að vera viðbúinir.

Við minnumst þess, að þegar Síldarverksmiðjur ríkisins voru staðsettar á Siglufirði, en þær voru raunverulega fyrsta stóriðja á Íslandi, voru þær að mestu skatt- og útsvarsfrjálsar. En fljótlega sáu menn að hér hafði verið farið rangt að. Sérstaklega sáu menn þetta eftir að síldin hvarf. Siglufjarðarbær var ekki undir það búinn að taka á sig þær breytingar í atvinnu-málum sem hvarf síldarinnar hafði í för með sér, að nokkru vegna þess, að aðalatvinnu-fyrirtækið hafði verið skattfrjálst, og eins vegna hins, að ekki hafði verið stutt við bakið á annarri atvinnustarfsemi svo sem þurft hefði.

Suðurnesin hafa átt í erfiðleikum með endurnýjun bátaflotans, aðallega vegna lánsfjárskorts. Má í því sambandi benda á að meðalaldur báta mun hér á landi vera hæstur á Suðurnesjum, eða um eða yfir **18 ár**. Er því endurnýjun flotans mjög brýn. Að þessu leyti eru því Suðurnesin sambærilegri við sjávarplássin úti á landi en t. d. Reykjavík. Stundum hefur beinlínis oltið á Byggðasjóði hvort af skipakaupum gæti orðið á Suðurnesjum. En fjárhagsstaða Byggðasjóðs er slík, að hann hefur ekki getað annað þörfinni.

Með stofnun Framkvæmdasjóðs Suðurnesja tel ég að verið sé að koma til móts við Suðurnesjamenn í sambandi við endurnýjun fiskiskipa þeirra og uppbyggingu atvinnurekstrar, þótt það fé, sem myndast í sjóðnum árlega, sé ekki mikið. Lauslega áætlað ætti það að geta orðið um 13 millj. kr. á ári og mundi að einhverju leyti a. m. k. losa Byggðasjóð undan þeirri ásókn, sem nú er í lán hjá honum til uppbyggingar sjávarútvegs Suðurnesjasvæðisins, og stuðla að því, að Suðurnesjamenn gætu orðið sjálfum sér nógir á þessu takmarkaða sviði. Hér er um fé að ræða er myndast á svæðinu sjálfu og tilheyrir sveitarfélögunum öllum. Því er eðlilegt að þau ráði því sjálf.

Stór hluti af Suðurnesjamönnum er aðfluttur til Suðurnesja utan af landi. Þeir og aðrir Suðurnesjamenn gleðjast yfir þeim framförum er þar hafa átt sér stað á undanförunum árum. Þeir munu fagna þeim auknu möguleikum, sem Byggðasjóður hefur til að auka framfarir og uppbyggingu á landsbyggðinni með eflingu sjóðsins, og vilja síður en svo leggja stein í götu þeirra framfara, er með því geta átt sér stað. En þeir viðurkenna jafnframt þá sérstöðu, er Suðurnesin hafa í þessu máli.

Sumir munu ef til vill líta svo á, að með stofnun þessa sjóðs sé verið að skapa hættulegt fordæmi, varhugavert geti verið að leyfa svo afmörkuðu svæði að hafa eigin framkvæmdasjóð. En því fer fjarri. Fram komu á sínum tíma hugmyndir um að byggja Byggðasjóð upp á þennan hátt, þ. e. að honum væri skipt eftir fjórðungum eða kjördæmum. Væri fyllilega athugandi hvort sú tillaga á ekki rétt á sér.

Samkvæmt stjórnarsáttmála núverandi ríkisstjórnar er ákvæði um „að undirbúið verði öflugt átak til atvinnuuppbyggingar á Suðurnesjum“.

Forsætisráðherra skipaði nefnd þriggja manna til að vinna að þessu. Nefnd sú hefur farið um allt svæðið og rætt við atvinnumálanefndir og sveitarstjórnir og fleiri um þessi mál. Meginniðurstaða allra þessara aðila er sú, að til allrar slíkrar uppbyggingar, hvort heldur er um að ræða að styrkja núverandi atvinnufyrirtæki eða stofna ný, þurfi fjármagn, en það hefur ekki legið á lausu, og því er þetta frumvarp endurflutt til þess m. a. að greiða fyrir lausn þessara mála, a. m. k. að hluta.